

Asia: VN/621/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto: Hallituksen esitys laiksi jätelain muuttamisesta

32 a § Yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä

Lausunto: Hallituksen esitys laiksi jätelain muuttamisesta

32 a § Yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä

Kunnan on järjestettävä yhdyskuntajätteen jätehuolto 31 päivään joulukuuta 2025 asti niillä kiinteistöillä, jotka siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta annetun lain (616/2021) 20, 22 ja 25 §:n mukaan hyvinvointialueen omistukseen tai hallintaan. Tästä poiketen hyvinvointialue saa järjestää yhdyskuntajätteen jätehuollon siten kuin 28 §:ssä säädetään ilmoittamalla siitä kirjallisesti kunnalle vähintään kuusi kuukautta ennen jätehuollon järjestämisen aloittamista.

Remeon näkökanta

Remeo ei kannata ehdotusta kolmen vuoden siirtymäajan myöntämiseksi. Mikäli esitystä kuitenkin viedään eteenpäin, tulisi siirtymäajan olla enintään yksi vuosi, kuitenkin niin, että halutessaan Hyvinvointialue voi kilpailuttaa ja aloittaa jätehuollon yksityisen jätehuoltoyhtiön kanssa vuoden 2023 kuluessa 6kk ilmoitusaikaa noudattaen.

Remeon näkökannan perustelut

☐ Hallituksen esityksen valmistelu on tapahtunut nopealla aikataululla, eikä siihen ole osallistettu tarpeeksi yksityistä jätehuoltosektoria. Jätelain uudistukseen (19.7.2021)

perustaen yksityinen jätehuoltosektori on lähtenyt siitä, että hyvinvointialueiden jätehuolto siirtyy pois kuntien vastuulta 2023 alusta lähtien. Nyt kuitenkin nykyisen siirtymäajan loppuvaiheessa ehdotetaan merkittäviä muutoksia jätelain muuttamiseksi.

☒ Valmistelun perusteluissa nostetaan esiin näkökantaa hyvinvointialueiden tarpeesta kilpailuttaa kiireellisesti jätehuoltopalvelut hankintalainsäädännön mukaisesti. Remeo ei näe tätä ongelmana

o Jo vuodesta 2017 lähtien (jätelain muutoksen 445/2018 valmistelusta lähtien) on ollut tiedossa, että silloisten sote-alueiden jätehuoltovastuut siirtyisivät pois kunnilta.

Muutokseen on siis ollut aikaa varautua ja näin on yksityisellä jätehuoltosektorilla toimittukin. Jätelain muutos tuli voimaan 19.7.2021, josta lähtien vastuunjako on ollut selkeästi tiedossa. Yksityinen jätehuoltosektori on jo pitkään ollut tietoinen jätehuoltovastuiden siirtymisestä kuntien vastuulta sote-alueille/hyvinvointialueille ja jätehuoltoyritykset ovat valmistautuneet tarjoamaan jätehuoltopalveluitaan

hyvinvointialueille nopeallakin aikataululla. Yksityisiltä toimijoilta, kuten Remeolta, löytyy jätehuollon keräyskalustoa sekä käsittelykapasiteettia joustavasti hyvinvointialueiden jätehuollon käyttöön sekä halu tarjota jätelain etusijajärjestyksen mukaista jätehuoltoa hyvinvointialueiden käyttöön.

o Jätehuollon tarjouspyynnöt ja niihin vastaaminen on jokapäiväistä toimintaa Remeolle, joten tarjouspyyntöön voidaan vastata lyhyellä aikajänteellä, jopa yhden viikon kuluessa. Jotkin hyvinvointialueet ovatkin aloittaneet jätehuollon hankintaprosessin, kuten Varsinais-Suomen hyvinvointialue on järjestänyt kesän 2022 aikana markkinavuoropuhelun jätehuollon toimijoiden kanssa jätehuollon järjestämisestä. Esitetty muutos keskeyttäisi tai viivästyttäisi nämä hankkeet ja tehtyä työtä ei voitaisi hyödyntää.

145 a § Sidos- ja hankintayksiköitä koskevat erityiset säännökset

145 a § Sidos- ja hankintayksiköitä koskevat erityiset säännökset

Poiketen siitä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016)

15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa säädetään sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin

sovellettavista prosenttiosuuksista ja euromääräisistä rajoituksista, kunnan jätehuollon toimialalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava prosenttiosuus on kymmenen eikä niihin sovelleta 500 000 euron rajoitusta.

Remeon näkökanta

Remeo ei tue sidosyksikkörajan muuttamista 10 % vuoden 2030 alusta lähtien. Mahdollista sidosyksikkörajan nostoa tulisi tarvittaessa tarkastella lähempänä nykyisen korotetun jakson loppua.

Remeon näkökannan perustelut

☒ Nykyinen siirtymäsäännös on voimassa vuoden 2029 loppuun saakka, joten kiireellistä tarvetta muutokselle ei ole.

☒ Hallituksen esityksessä esitetyt perustelut pohjautuvat nykytilanteeseen, jossa vain pienellä osalla kunnallisista jätehuoltoyhtiöistä on 5 % ylittävä määrä markkinaehtoista liikevaihtoa. Lisäksi ei ole pystytty osoittamaan, että 10 % sidosyksikköraja edistäisi esimerkiksi merkittävästi kiertotaloutta ja olisi näin perusteltavissa.

☒ Yleinen hankintalaissa määritelty sidosyksikköraja on 5 %. Hallituksen esityksessä esitetty hankintalakia korkeampi sidosyksikköraja antaisi kuntayhtiölle epäreilun kilpailuaseman ja aiheuttaisi kilpailuneutraliteettiongelman.

☒ Remeo ei näe perustelluksi muuttaa 5 % sidosyksikkörajaa 10 % 1.1.2030 alkaen, sillä tässä tapauksessa myös merkittävä liikevaihtopotentiaali siirretään ilman painavia perusteluja kunnallisille jäteyhtiöille.

☒ Muutos ei ole myöskään pitkän siirtymäsäännöksen huomioiden kiireellinen. Muutostarvetta tulisi tarkastella vasta lähempänä vuotta 2030, sillä toimintaympäristö saattaa muuttua nopeasti ja merkittävästi tässä välissä.

Vaikutusten arvioinnit

Vaikutusten arviointi

☒ Vaikutusten arvioinnissa on keskitytty kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden ja näiden liikevaihdon muutoksiin. Arvioinnissa on havaittavissa puutteita muutoksien vaikutuksista ja arvioista yksityiselle jätehuoltosektorille.

☒ Hyvinvointialueiden osalta Hallituksen esityksessä ei ole kuvattuna selkeästi nykytilannetta

ja hallituksen esityksen vaikutuksia mm. siihen, miltä osin hyvinvointialueiden /sairaanhoidopiirien jätehuollon kuljetuspalvelut on jo tällä hetkellä ostettu yksityisiltä jätehuoltoyhtiöiltä. Lisäksi hallituksen esityksessä tuodaan esiin arvioita hyvinvointialueiden kunnilta vuokraamien kiinteistöjen määrästä, ei kokonaiskuvaa siitä, paljonko hyvinvointialueilla on kiinteistöjä käytössään mukaan lukien yksityiseltä sektorilta vuorattavat tilat.

☒ Hallituksen esityksen kohdassa 3 muutosehdotuksen tavoitteeksi on tuotu hallitusohjelman kirjaus ”vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä”. Hallituksen esityksessä ei tuoda esiin muutoksen määrällisiä vaikutuksia kiertotalouden edistämiseksi eikä muutoksien vaikutusten arviointia kierrätyksen edistämiseen tai kansalliseen kierrätystavoitteeseen pääsemiseen.

Mild Johan
Remeo